

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-705/20

CG
proti

The Department for Communities in Northern Ireland

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Appeal Tribunal for Northern Ireland)

Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 15. julija 2021

„Predhodno odločanje – Državljanstvo Unije – Državljan države članice, ki ni ekonomsko aktiven in prebiva na podlagi nacionalnega prava na ozemlju druge države članice – Člen 18, prvi odstavek, PDEU – Prepoved diskriminacije na podlagi državljanstva – Direktiva 2004/38/ES – Člen 7 – Pogoji za pridobitev pravice do prebivanja nad tri mesece – Člen 24 – Dajatve socialne pomoči – Pojem – Enako obravnavanje – Sporazum o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska – Prehodno obdobje – Nacionalna določba, ki izključuje upravičenost državljanov Unije, ki imajo na podlagi nacionalnega prava pravico do prebivanja za določen čas, do dajatve socialne pomoči – Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Členi 1, 7 in 24“

1. *Vprašanja za predhodno odločanje – Hitri postopek predhodnega odločanja – Pogoji – Okoliščine, ki upravičujejo hitro obravnavo – Tveganje kršitve temeljnih pravic tožeče stranke v postopku v glavni stvari in njenih otrok – Dopustnost uporabe tega postopka (Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člena 7 in 24; Poslovnik Sodišča, člen 105)*

(Glej točke od 42 do 44.)

2. *Državljanstvo Unije – Pravica do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic – Direktiva 2004/38 – Dajatve socialne pomoči – Pojem – Denarna dajatev za kritje preživninskih stroškov, kot je univerzalni prejemek – Vključitev – Preveritev s strani predložitvenega sodišča (Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38, člen 24 (2))*

(Glej točke od 68 do 71.)

3. *Državljanstvo Unije – Pravica do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic – Direktiva 2004/38 – Načelo enakega obravnavanja – Državljan Unije, ki ni ekonomsko aktiven in nima zadostnih sredstev – Pravica do začasnega prebivanja, dodeljena temu državljanu na podlagi prava države članice gostiteljice – Ureditev te države članice, ki izključuje, da bi tak državljan dobil dajatve socialne pomoči – Dajatve, ki so zagotovljene državljanom države članice gostiteljice, ki so v enakem položaju – Dopustnost (Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38, člena 7 in 24 (1))*

(Glej točke 78, 79 in 93 ter izrek.)

4. *Državljanstvo Unije – Določbe Pogodbe – Področje uporabe – Državljan Unije, ki ni ekonomsko aktiven in nima zadostnih sredstev – Pravica do začasnega prebivanja, dodeljena temu državljanu na podlagi prava države članice gostiteljice – Vključitev – Prošnja za dajatve socialne pomoči, vložena v tej državi članici – Obveznost pristojnih organov, da preverijo spoštovanje temeljnih pravic, določenih v Listini Unije o temeljnih pravicah – Obseg te preveritve*
(člen 21(1) PDEU; Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, členi 1, 7, 24 in 51 (1))

(Glej točke 84, 85, 88 in 93 ter izrek.)

Povzetek

Britanska ureditev o univerzalnem prejemku, ki tega prejemka ne daje državljanom Unije, ki imajo pravico do prebivanja na podlagi ureditve, uvedene v okviru Brexita, vendar ne izpolnjujejo vseh pogojev iz Direktive 2004/38, je združljiva z načelom enakega obravnavanja, ki ga zagotavlja pravo Unije.

Vendar morajo pristojni nacionalni organi preveriti, da zavrnitev dodelitve takih dajatev socialne pomoči državljanu Unije in njegova otroka ne izpostavlja tveganju kršitve njihovih pravic, določenih v Listini EU o temeljnih pravicah, zlasti spoštovanju človekovega dostojanstva.

CG, ki ima dvojno državljanstvo, hrvaško in nizozemsko, od leta 2018 živi v Združenem kraljestvu, ne da bi tam opravljala gospodarsko dejavnost. Tam je živela s svojim partnerjem, nizozemskim državljanom, in njunima otrokoma, dokler se ni odselila v varno hišo za ženske. CG nima nobenih sredstev.

Home Office (ministrstvo za notranje zadeve, Združeno kraljestvo) ji je 4. junija 2020 na podlagi nove britanske ureditve, ki se uporablja za državljane Unije, ki prebivajo v tej državi, in je bila uvedena v okviru izstopa Združenega kraljestva iz Unije, podelil pravico do začasnega prebivanja v Združenem kraljestvu. Za podelitev take pravice do prebivanja ne velja pogoj glede sredstev.

CG je 8. junija 2020 pri ministrstvu za skupnosti Severne Irske vložila prošnjo za dajatev socialne pomoči, imenovano univerzalni prejemek (*Universal Credit*). Ta prošnja je bila zavrnjena, ker zakon o univerzalnem prejemku državljanu Unije, ki imajo pravico do prebivanja, dodeljeno na podlagi nove ureditve, izključuje iz kategorije potencialnih upravičencev do univerzalnega prejemka.

CG je to zavrnitev izpodbijala pred Appeal Tribunal (Northern Ireland) (pritožbeno sodišče za Severno Irsko, Združeno kraljestvo), pri čemer se je sklicevala zlasti na različno obravnavanje državljanov Unije, ki zakonito prebivajo v Združenem kraljestvu, in britanskih državljanov. To sodišče se je odločilo vprašati Sodišče o morebitni neskladnosti britanskega zakona o univerzalnem prejemku s prepovedjo diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 18, prvi odstavek, PDEU.

Veliki senat Sodišča je ugotovil, da je britanska zakonodaja združljiva z načelom enakega obravnavanja, določenim v členu 24 Direktive 2004/38,¹ pri čemer je pristojnim nacionalnim organom naložil, naj preverijo, da zavrnitev dodelitve dajatev socialne pomoči na podlagi te ureditve državljana Unije in njegovih otrok ne izpostavlja konkretnemu in aktualnemu tveganju kršitve njihovih temeljnih pravic, določenih v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah.

Presoja Sodišča

Ker je bil predlog predložitvenega sodišča vložen pred koncem prehodnega obdobja, in sicer pred 31. decembrom 2020, je Sodišče pristojno za predhodno odločanje o tem predlogu na podlagi člena 86(2) Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo.²

Sodišče je najprej navedlo določbe prava Unije, ki se uporabljajo v obravnavani zadevi, in ugotovilo, da je treba vprašanje, ali je bila CG diskriminirana na podlagi državljanstva presojati glede na člen 24 Direktive 2004/38, in ne glede na člen 18 PDEU, saj prvi od teh členov konkretizira načelo prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva, ki ga med drugimi predpisuje drugi člen, v zvezi z državljani Unije, ki uresničujejo pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic.

Sodišče je po tem, ko je ugotovilo, da je treba zadevni univerzalni prejemek opredeliti za dajatev socialne pomoči v smislu te direktive, poudarilo, da je dostop do teh dajatev pridržan za državljane Unije, ki spoštujejo pogoje, določene v Direktivi 2004/38. V zvezi s tem je Sodišče opozorilo, da na podlagi člena 7 te direktive obveznost državljana Unije, ki je ekonomsko neaktiven, da ima zadostna sredstva, pomeni pogoj za njegovo upravičenost do pravice do prebivanja nad tri mesece, vendar manj kot pet let.

Nato je potrdilo svojo sodno prakso, da ima država članica na podlagi tega člena možnost, da zavrne dodelitev dajatev socialne pomoči ekonomsko neaktivnim državljanom Unije, ki, tako kot CG, izvršujejo svojo pravico do prostega gibanja in nimajo zadostnih sredstev, da bi lahko uveljavljali pravico do prebivanja na podlagi te direktive. Sodišče je pojasnilo, da se v okviru konkretnega preizkusa ekonomskega položaja vsake zainteresirane osebe zaprosene dajatve ne upoštevajo pri ugotavljanju, ali imajo zadostna sredstva.

Sodišče je poleg tega poudarilo, da Direktiva 2004/38 državam članicam ne preprečuje, da v skladu s členom 37 te direktive uvedejo ureditev, ki je ugodnejša od ureditve, ki jo določa ta direktiva. Za pravico do prebivanja, podeljeno zgolj na podlagi nacionalnega prava, kot je to podano v sporu o glavni stvari, pa nikakor ni mogoče šteti, da je podeljena „na podlagi“ navedene direktive.

Vendar je CG izvrševala svojo temeljno svoboščino do gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki jo določa Pogodba, tako da njen položaj spada na področje uporabe prava Unije, čeprav njena pravica do prebivanja izhaja iz britanskega prava, ki uvaja ureditev, ki je ugodnejša od ureditve, predpisane v Direktivi 2004/38. Sodišče pa je presodilo, da organi države članice gostiteljice, ko dodelijo tako pravico do prebivanja, kot je ta iz zadeve v glavni stvari, ne da bi se

¹ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EEC (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46).

² UL 2020, L 29, str. 7.

sklicevali na pogoje in omejitve te pravice, določene v Direktivi 2004/38, izvajajo določbe Pogodbe DEU o statusu državljana Unije, ki je zasnovan, da postane temeljni status državljanov držav članic.

V skladu s členom 51(1) Listine o temeljnih pravicah morajo torej ti organi pri obravnavanju prošnje za socialno pomoč, kot je ta, ki jo je vložila CG, ravnati v skladu z določbami te listine, zlasti s členi 1 (človekovo dostojanstvo), 7 (spoštovanje zasebnega in družinskega življenja) in členom 24 (otrokove pravice). Pri tej obravnavi lahko ti organi upoštevajo vse institute pomoči, ki jih določa nacionalno pravo in do katerih so zadevni državljan in njegova otroka lahko dejansko upravičeni.